

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.456/2006/4.szám

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Szegedi Ítéltábla Dr. Erdélyi Miklós ügyvéd (6800 Hódmezővásárhely, Bakay u. 1/A.) által képviselt **felperes neve (címe)** szám alatti lakos felperesnek - dr. Papos László ügyvéd (6724 Szeged, Zoltán u. 13.) által képviselt **alperes neve (címe)** szám alatti lakos alperes ellen öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Csongrád Megyei Bíróság 2006. október 11. napján kelt 1.P.22.191/2004/57. számú ítélete ellen az alperes 58. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben megváltoztatja** és az ítélet rendelkező részének 2-7. bekezdését mellőzi.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 851.410.-/Nyolcszázötvenegyezer-négyszáztíz/ Ft-ot és ennek 2003. november 3. napjától 2004. december 31. napjáig járó évi 11 % és 2005. január 1. napjától kezdődően a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 150.000.-/Egyszázötvenezer/ Ft elsőfokú eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak az illetékhivatal felhívására 18.000.-/Tizennyolcezer/ Ft első- és másodfokú eljárási illetéket.

Az ezt meghaladó első- és másodfokú eljárási illetéket az állam viseli.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 70.000.-/Hetvenezer/ Ft fellebbezési eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

INDOKOLÁS:

Az alperes és néhai **/örökhagyó neve/** 2003. szeptember 5. napján öröklési szerződést kötöttek, amelyben az örökhagyó a ... hrsz. alatt felvett, **/ingatlan 1/** szám alatti ingatlana örökösévé tette az alperest a szerződésben rögzített tartási és gondozási kötelezettség teljesítése, továbbá eltemettetéséről való gondoskodás ellenében. A szerződés 13. pontja szerint a szerződés elválaszthatatlan részét képezi a tényvázlatban rögzített külön megállapodás.

A szerződést egyidejűleg záradékkal egészítették ki, melynek értelmében az kiterjed a lakásban található valamennyi ingóságra is.

A tényvázlat tartalmazza, hogy az alperes albérletben lakik, saját ingatlannal nem rendelkezik, ugyanakkor jelentős adótartozása van, ezért került sor öröklési, nem pedig tartási szerződés kötésére. Rögzítették, hogy kapcsolatuk érzelmi alapon nyugszik. A kapcsolat megromlása esetére az örökhagyó számára egyoldalú elállási jogot biztosítottak. Elállási oknak tekintették, ha az alperes más férfival érzelmi, élettársi, vagy szexuális viszonyt létesít, nem költözik az örökhagyó által megjelölt lakásba, nem gondozza, ápolja kellő odaadással, nem látogatja kellő rendszerességgel. A tényvázlat szerint az örökhagyó csak természetben szorul gondviselésre, ő támogatja anyagilag az örökös: fizeti albérlete, valamint az ő és gyermeke megélhetésének költségeit, továbbá az öröklési szerződésben írtakkal ellentétben a szerződéskötés díját is.

A felperes a néhai gyermeke. Szülei régen elváltak. Kapcsolata az örökhagyóval nem volt olyan, ahogyan azt a néhai elvárta volna.

Az elhunyt és az alperes a szerződéskötést megelőzően körülbelül négy évvel korábban ismerkedtek meg, az alperes rendszeresen látogatta a néhait, aki a törődést azzal honorálta, hogy őt és gyermekét évente nyaralni vitte. A néhai élettársi kapcsolatának megszakadását követően (2002. június) pedig a kérésének megfelelően elvégezte a háztartási munkát. A szerződéskötés után a néhai által bérelt a perbeli melletti lakásba költözött.

Az örökhagyó a prosztata rosszindulatú daganatos megbetegedésben szenvedett, betegségét 2002. júniusában diagnosztizálták, az akkor elvégzett műtét csontáttétet igazolt. A 2003. júniusi kórházba kerülése alkalmával a csontok és a csontvelő másodlagos rosszindulatú daganatát állapították meg, ezt követően fájdalomcsillapító kezelésben részesült, majd 2003. október 14-i kórházba szállítását követően 2003. október 30. napján elhalálozott. A kórházi kezelések alatt az alperes rendszeresen látogatta.

Pf.II.20.456/2006/4.szám

Dr. ... közjegyző ... számú kijavított hagyatékátadó végzésével a **/ingatlan 1/** számú lakásingatlant 5.610.000.- Ft értékben, valamint a lakásban található, az ingóeltárban 1-12./ szám alatt rögzített ingóságok tulajdonjogát 270.000.- Ft értékben az alperesnek szerződéses öröklés jogcímén ideiglenes hatállyal, míg az örökhagyó egyéb, a szerződéssel át nem ruházott vagyonát törvényes öröklés jogcímén végleges hatállyal a felperesnek adta át 4.517.643.- Ft értékben.

Az örökhagyó halálát megelőzően 2003. évben havi 60.966.- Ft nyugdíjjal rendelkezett, bankszámláján 1.640.000.- Ft megtakarítása volt, haszonbérleti szerződés alapján 2003. évben 230.000.- Ft jövedelemre tett szert, amelynek utolsó 115.000.- Ft összegű részletét az alperes vette át októberben.

Az alperes 2003. augusztusáig varrodát üzemeltetett, vállalkozását felhalmozott jelentős adótartozása miatt megszüntette. Elvált házastársától havi 40.000.- Ft összegű, a gyermektartásdíjat is magában foglaló támogatásban részesült, továbbá havi 10.800.- Ft egyéb ellátást folyósítottak részére. A varroda berendezési tárgyait összesen 350.000.- Ft vételárért értékesítette.

A felperes módosított keresetében az öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítását és ennek jogkövetkezményeként a szerződéssel átruházott vagyontárgyak tulajdonjoga törvényes öröklés jogcímén való megszerzésének megállapítását kérte. Másodlagosan kötelesrész kiadását kérte természetben, a perbeli ingatlan 738.675/5.610.000-ed részilletősége vonatkozásában tulajdonjogának megállapításával, továbbá 112.735.- Ft és annak 2003. november 3. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest az örökhagyó temetési költségének megtérítéseként. Érvénytelenségi okként hivatkozott az örökhagyó cselekvőképtelenségére, továbbá arra, hogy a szerződés nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütközik, mert megkötésekor az örökhagyó közeli halála várható volt. Hivatkozott arra is, hogy az alperes tényleges tartást nem nyújtott, alacsony jövedelme miatt a tartás költségeit fedezni nem tudta, a lényegesen jobb anyagi helyzetben lévő örökhagyó arra nem is szorult rá.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Vitatta a cselekvőképtelenség és a jó erkölcsbe ütközés, mint érvénytelenségi ok fennállását. Hivatkozott arra, hogy anyagi helyzete lehetőséget biztosított saját költségén a szükséges mértékű tartás nyújtására, s az a tényvázlatban foglaltak ellenére ténylegesen megvalósult. A szerződés esetleges érvénytelenségének megállapítása esetén azt érvényes végrendeletnek kell tekinteni, amelyre tekintettel a felperes csupán kötelesrészre tarthat igényt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az elsődleges kereseti kérelemnek helyt adott. A beszerzett szakértői vélemény alapján alaptalannak találta a cselekvőképtelenségre, illetőleg a szerződés nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütköző voltára alapított érvénytelenségi okot. Kifejtette ugyanakkor, hogy a Ptk. 655. § (1) bekezdése szerinti öröklési szerződés szükségképpen tartalmi eleme, hogy az örökhagyó tartását az örökös saját jövedelméből biztosítsa. Ápolásra, gondozásra csak élők között köthető szerződés, ilyen tartalommal öröklési szerződés érvényesen nem jöhet létre. A perbeli esetben a szerződés elválaszthatatlan részét képező tényvázlatból kitűnik, hogy az alperes nem rendelkezett az örökhagyó tartásához szükséges jövedelemmel, sőt őt részesítette anyagi támogatásban a néhai, ezt támasztja alá a felek tényállásban rögzített anyagi helyzete is. Mindezek alapján az állapítható meg, hogy az örökhagyó és az alperes között csupán érzelmi kapcsolat állt fenn, erre alapítottan kötötték a szerződést. Ezért az öröklési szerződés a Ptk. 207. § (4) bekezdése értelmében színlelt, azaz érvénytelen, a leplezett szerződés pedig ápolásra, gondozásra vonatkozik, amely halál esetére nem köthető ki, ezért azt is érvénytelennek kell tekinteni. A szerződés érvénytelensége folytán a felperes, mint törvényes örökös tulajdonjogot szerzett az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgyakra.

Az ítélet ellen az alperes élt fellebbezéssel, melyben elsődlegesen annak megváltoztatásával a kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Előadta, a felperes és a néhai közötti rossz kapcsolat, továbbá az általa nyújtott gondoskodás és szeretet indította az örökhagyót az öröklési szerződés megkötésére. Ezt az okiratszerkesztő ügyvéd hagyatéki eljárásban tett tanúvallomása igazolja. Nem vitatta, hogy a tényvázlatban foglalt megállapodás az öröklési szerződés részét képezi, amely alapján megillette az örökhagyót az egyoldalú elállás joga, erre azonban nem került sor, mert vállalt kötelezettségét maradéktalanul teljesítette. Az örökhagyó is elismerte, hogy tartási, gondozási feladatokat már a szerződéskötést megelőző négy évben teljesített, az azt követő teljesítést pedig a perben meghallgatott tanúk vallomása támasztja alá. Az elsőfokú ítéletben részletezett jövedelme fedezetet biztosított a tartás nyújtására. A felperesnek ennek ellenkezőjét nem sikerült bizonyítania, továbbá azt sem, hogy a szerződési akarat nem a jognyilatkozatnak megfelelő öröklési szerződés megkötésére irányult, hanem más jogügyletet leplezett. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét az alperes és az alperes által bejelentett tanúk nyilatkozatainak figyelmen kívül hagyásával, kizárólag a felperesi előadás alapján egyoldalúan hozta meg. Változatlan álláspontja szerint a szerződés színleltségének megállapítása esetén azt érvényes végrendeletként kell értékelni és a felperes csak a kötelesrészt jogosult. Az e címen előterjesztett felperesi igényt a másodfokú tárgyaláson elismerte.

A fellebbezés **részben alapos.**

Öröklési szerződéssel az örökhagyó arra kötelezi magát, hogy a vele szerződő felet tartás, vagy életjáradék fejében örökösévé teszi (Ptk. 655. § (1) bekezdés).

A jogszabály az öröklési szerződés tartalmát egyértelműen meghatározza, annak kiterjesztő értelmezésére jogi lehetőség nincs. Az elsőfokú bíróság ennek alapján helytállóan állapította meg, hogy az öröklési szerződés szükségképpen tartalmi eleme a tartás anyagi fedezetének az örökös általi biztosítása, ennek hiányában a pusztá gondozás, gondviselés ellenében kötött öröklési szerződés érvénytelen /BDT.2001/483./. Egyetért az ítéletábra az elsőfokú ítélet azon megállapításával is, mely szerint a felek szerződése nem a jogszabályban írt tartalommal jött létre, s a felek akarata nem öröklési szerződés kötésére irányult. Az öröklési szerződésnek nevezett megállapodás tehát, ahogyan azt az elsőfokú bíróság helytállóan megállapította, a Ptk. 207. § (4) bekezdése alapján színlelt, azaz érvénytelen.

A felek szándéka az volt, hogy az örökhagyóval nem megfelelő kapcsolatban álló felperes ne örökölhessen, s kötelesrészre se legyen jogosult. Ez kizárólag csak az öröklési szerződéssel lett volna elérhető. Az alperes azonban tartást nem nyújtott a néhainak - ezt részben ő is elismerte - erre anyagi helyzete folytán nem is volt képes. A szerződés azon tartalma pedig, hogy az alperes már 4 év óta nyújtja az ott részletezett szolgáltatásokat, nem valós, hiszen a néhai 2002. júniusáig más személlyel élt élettársi közösségben. Ami pedig a gondozási jellegű szolgáltatásokat illeti, az örökhagyó ezekre ténylegesen nem szorult rá, de - minthogy a felek között érzelmi kapcsolat volt, s ez motiválta a megállapodás megkötését -, ha az alperes teljesített volna is gondozást, annak ellenértékét éppen az előbbi kapcsolat miatt akkor sem követelhetné. **/tanú 1/** érdektelen tanú vallomása - a tényvázlatból is kitűnő és a szerződéskötést nyilvánvalóan motiváló - a szerződő felek közötti intim viszonyt igazolja. Alaptalanul sérelmezi az alperes az általa bejelentett tanúk vallomásának mellőzését. A tanúk egyrészt elfogulatlanok nem tekinthetők, hiszen **/tanú 2/** az alperes elvált házastársának édesanyja, **/tanú 3/**, **/tanú 4/** pedig a barátnői, másrészt vallomásuk a per egyéb bizonyítékainak /tényvázlat, a szerződő felek jövedelmi, vagyoni helyzete/ a Pp. 206. § (1) bekezdése alapján történő mérlegelésével sem alkalmas a saját költségen való tartás megvalósulásának igazolására.

Ilyen körülmények között a néhai halál esetére szóló juttatása nem tekinthető visszterhesnek, ezért az tartalmilag a Ptk. 629. § (1) bekezdésében szabályozott írásbeli magánvégrendeletnek minősül, amely alakilag és tartalmilag is megfelel a jogszabályi előírásoknak, azaz érvényes. A bírói gyakorlat egységes abban, ha az érvénytelen öröklési szerződés megfelel az írásbeli magánvégrendelet kellékeinek, azt ekként kell elbírálni /BH. 1976/362., BH. 1984/450./.

A fentiek miatt alaptalan a felperes törvényes öröklésre alapított tulajdoni igénye. Ugyanakkor a Ptk. 661. §-a alapján kötelesrész illeti meg.

- 6 -

A felperes másodlagos kereseti kérelmében nemcsak kötelesrész iránti igényt, hanem a Ptk. 677. § /1/ bekezdés a./ pontján alapuló hagyatéki hitelezői igényt is érvényesített az örökhagyó általa viselt eltemettetésének költségei kapcsán.

Az alperes a felperes másodlagos követelését elismerte.

A Ptk. 672. § /1/ bekezdése alapján a kötelesrész kiadásának általános szabálya, hogy azt a jogosult pénzben igényelheti. Természetben való kiadására e paragrafus /3/ bekezdés értelmében akkor kerülhet sor, ha a pénzben való kiadás a bíróság megítélése szerint akár a jogosult, akár kötelezettre sérelmes lenne. Az ítéltábla álláspontja szerint a kötelesrész kiadására vonatkozó általános szabálytól történő eltérés ez esetben nem indokolt, mert a felperest megillető 738.675.- Ft magában foglalja az ingóságok arányos értékét is, annak levonásával pedig az ingatlanból a felperest csak elenyésző tulajdoni hányad illetné meg, s ennek alapján célszerűtlen az amúgy nem megfelelő viszonyban lévő felek között közös tulajdon létrehozása.

A kötelesrész iránti követelés kötelmi igény, amely a hagyaték megnyíltával válik esedékessé, ezért a felperes a Ptk. 301. § /1/ bekezdése alapján késedelmi kamatra jogosult.

A fentiekre tekintettel, bár a felperes keresete jogalapjában megalapozott, összecsúszásában túlnyomó részben pervesztés lett, ezért a Pp. 81. § /1/ bekezdése alapján a felperes köteles az alperes jogi képviselőjével kapcsolatban felmerült 32/2003. (III.22.) IM. rendelet alapján megállapított perköltségének, továbbá az Itv. 64. §-a alapján alkalmazandó 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 13. § (1) bekezdése alapján terhelő eljárási illeték megfizetésére.

A kifejtettkre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § /2/ bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint részben - a perköltség és az eljárási illeték viselésére is kiterjedően - megváltoztatta.

Az alperes fellebbezése túlnyomó részben alapos lett, ezért a felperes köteles az előzőekben hivatkozott jogszabályi rendelkezések alapján az alperes másodfokú perköltségének, illetve a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéknek a megfizetésére, míg az alperes személyes költségmentessége folytán az ezt meghaladóan le nem rótt első- és másodfokú eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 14. §-a alapján a 13. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az állam viseli.

S z e g e d, 2007. január 10.

Dr.Sághy László sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr.Ocskó Erzsébet sk..Rakita Zsuzsanna sk.
előadó bírő táblabíró